www.kurdistannet.org

29-11-2006 9:27بەکاتی ناوەندی ئەوروپا

راگەیاندنی کوردیی لەنێوان شەرمنی و بەربەستدا ... ستیڤان شەمزینانی*

زۆرجار گوێمان لەم دەستەواژەیە بووە: راگەیاندنی کوردیی راگەیاندنێکی شەرمن و تاڕادەیەکیش سازشکارە هۆی ئەمەش لەبنەماوە بۆئەوە دەگەڕێتەوە کە پارتە رامیارییەکان راگەیاندنەکانیان مۆنۆپۆڵ کردووە.

یان بەدیویکی تردا ئەوەیە راگەیاندنی کوردیی خۆی راگەیاندنێکی حیزبییەو گوی رادەدێری بۆ تەوجیهاتی سیاسی حیزب، حیزبی کوردیش لەحاڵەتێکی پڕ هەڵبەزو دابەزی سەرسوڕهێنەر دایە.

حیزبی کوردیی لەچرکەساتێکدا شەڕی ناوخۆی بەرپا دەکات و هەر لایەنێکی جەنگاوەریش بەناوی بەرگریی کردن لە (سەروەریی وڵات) و (پاکژکردنەوەی وڵات لەخیانەتکاران) هەوڵدەدات بەرامبەرەکەی لەوناو ببات، بەدوایدا راگەیاندن دەبێتە ئاوازژەنی جەنگ و جۆشدەری ئاگری شەڕی ناوخۆ و زمانی دەبێتە زمانی هەڕەشەو تیرۆرو موفەرەداتی دەبێتە قسەی ناشیرین و بازاڕیی.

لەقۆناغێکی دیکەدا کاتێك هەردوو لایەن ئاشت دەبنەوە و قۆناغی ئاشتەوایی نیشتمانی رادەگەیەنرێت، دیسان راگەیاندن هەر بەهەمان تەوجیهی حیزب بانگەشەی ئاشتی و ئاشتبوونەوەی گشتی دەکاتە وێردی سەر زمان، رۆژنامەکانیش تژیان دەبێت لەمانشێتی زەق و دیاری پڕ لەسۆزو وەلاو میهرەبانیی بۆ یەکتری.

دەخوازم لێرەوە بڵێم راگەیاندن و رۆژنامەگەریی سەربەخۆو لەدەرەوەی حیزبەکان بوونی نییە، ئەو چەند دەنگە رۆژنامەوانییەی کە حاڵی حازر لەسەرهەڵدان و گەشەکردندان لەبەرئەوەی خودانی ئابوورییەکەی سەربەخۆنین ناچارن بۆ بەردەوامیدان بەپرۆژەکانیان تاڕادەیەك سازش لەگەڵ دەسەڵاتداران و پارتەکان بکەن کە ئەمەش گێجی سەربەخۆ بوونیان دەهێنێتە خوارەوە.

من بەشەخسی پرۆژەیەکی وەهام بەرچاو نەکەتووە کە خودانی ئابورییەکی پێویست و سەربەخۆ بێت و لەم ڕووەوە نەگەڕابێتەوە بۆ پارتەکان و دەسەڵات، کە بێگومان ئەم گەڕانەوەیە (هەرچەندە ئارەزوومەندانەش بێت) چوارچێوە قەیدو بەند بۆ پرۆژەکان دروست دەکات.

هەموو ئەمانەش بوونەتە هۆی ئەوەی لەڕووی سیاسییەوە ئەو سەربەخۆییە بەدەست نەهێنن کە خودی رۆژنامەنووس و خاوەن پرۆژەکان خوازیاری بوون و هەوڵیان بۆداوە.

ئەوەش لەولاوە وەستا بێت کە پارتە سیاسییەکان بۆ ئەنجامدانی کێشمەکێش و ململانێکانی خۆیان چەندین کەناڵی جیاوازی راگەیاندن و چەندین رۆژنامەیان بەناوی رۆژنامەی سەربەخۆ دروست کردووە،

تەنانەت زۆرجار چەند تەکەتولێك لەناو یەك پارتی دیاریكراودا چەندین پرۆژەی لەم چەشنە بۆ ئابڕوو بردن و دژایەتیکردنی یەکتر قووت دەکەنەوە.
ئەمەش وایکردووە راگەیاندن نەکەوێتە سەرپێی خۆی و نەتوانی ئەو رۆڵ و ئەرکە ئەدا بکات کە لەواقیعدا کاری سروشتی راگەیاندنە.
من لێرەدا ئەم باسە جێدەهێڵم و لەسەر دوو خاڵی سلبی بەردەم ڕاگەیاندنی کوردیی دەدوێم ئەوانیش بریتین لە: شەرمنی و بەربەست.
یەکەم: شەرمنی
هەموو ئەو تێکشکانە گەورانەی نەتەوەی کورد لەمێژووی دێرین و نوێدا بەخۆیەوە دیوە، ڕەنگدانەوەی خۆی هەبووە لەسەر سرووشت و سایکۆلۆژیاو باری کەسایەتی تاکی کورد و وایلێکردووە هەمیشە خۆی بەکەم بگرێت و لەبەرامبەریشدا نەتەوەکانی دەرەوەی خۆی بەگەورەو زەبەلاح بێتە پێش چاو، ئەم خۆبچوك کردنەوەیە بەئەندازەیەکە تاکی کورد گومان لەبوونی خۆی و پێگە و شارستانێتی گەلەکەی دەکات لەمێژوودا، کە ئەمەش جۆرە شەرمنیو ئیدراکێکی بۆ دروستکردووە و بۆتە گرفت و گرێیەکی دەروونی و نەخۆشییەکی درێژخایەن.
دیارە هەمان قورسایی و کاریگەرییش لەسەر ئاستی راگەیاندن ڕەنگیداوەتەوە و مۆرکی خۆی لێداوە و قورسایی لەسەر داناوە و بۆتە بەشێك لەجەستەو زمانی راگەیاندنی کوردیی و فێری جۆرێك لەموجامەلەکردن و شەرمنی کردووە.
لەوساتەی گەمارۆو گوشاری راستەوخۆی سیاسی و راگەیاندنی عەرەبی لەسەر نەتەوەی کوردەو ئەو راگەیاندنە دەیەوی کورد بکاتە هاوپەیمان و دۆستی ستراتیژیی جولەکەو دەوڵەتی ئیسرائیل لەناوچەکەدا (هەرچەندە نەعەیبەو نەخراپ) .
من باشم وە بیرم دێتەوە موزیعەیەکی عەرەب جارێك بە (مام جەلال) ی گووت (ئێوەی کورد ئیسرائیلی دووەمن) مام جەلال وەڵامێکی گونجاوی دایەوە و تۆپەڵێك قووڕی دا بەدەمیداو گووتی: (ئێمە فەلەستینی دووەمین) ،. بەڵام هێشتا ئەوان لەسەر ئەو جۆرە سیاسەتە چەواشەکارانە بەردەوامن و بۆ ئەو مەبەستەش سڵ لەهیچ درۆو بوختان هەڵبەستنێك ناکەنەوە، بەڵام لە بەرامبەردا ڕاگەیاندنی کوردیی و TV. ی کوردیی لەپاڵ گۆرانییە بی چێژەکانی (حاتەم عێراقیو ئەمەل خچیر) ی کۆنە گۆرانیبێژی بنەماڵەی سەددام، عەرەب بە برابەش و دۆست و هاوپەیمان دەزانن.
راگەیاندنی کوردیی شەرمیی کردووە لەوەی عەرەبەکان بەوە تاوانبار بکات کە خاوەنی دووجار ئەنفالکردنی کوردو هەزاران جار خاپورکردنی کوردستانن، شەرم لەوە دەکەن بیری عەرەبەکانی بهێننەوە بەناوی ئیسلام و ئاینی نوێوە هاتن و شەرعییەتیان بەکوشتن داو کورددیان بە (کافر) لەقەڵەم دا و خوێنیان حەلاڵکردین و ڕێگەیاندا بەتالانکردنی سەروەت و سامانی کوردو بە کەنیزەك کردنی ئافرەتەکانمان، ئەوان (راگەیاندنی عەرەبی) بەبی هیچ شەرمێك هانی گیانی تۆڵەو ئیرهاب و ڕەشەکوژکردن دەدەن و بەرگریی لەزەواهیری و نەسروڵلاو بن لادن و سەددام دەکەن و ئامادەن هێرشە تیرۆریستی و تێکدەرەکانی گروپە تیرۆریستییەکانی وەك ئەلقاعیدەو سوپای مەهدی و میلیشای بەدرو سەدر بەبزوتنەوەی موقاوەمە بناسێنن.
بەڵام (کوردسات و کوردستان تیڤی و ئەوانی تر) لەبری ئاشکراکردن و نیشاندانی زیاتری تاوانەکانی بەعس و سەددام دەرهەق بەکورد و هۆشداریی دان بەجیهان لەبارەی ستەملێکراویی کوردەوە، لەبری بەدیکۆمێنت کردنی تاوانە پڕ شەرمەزارییەکانی 83 ساڵی رابردووی عەرەب لەعێراقدا، خەریکی کلیپ کردنی گۆرانی عەرەبین و بەدەهۆڵ و دووزەلەی عەرەبی خەریکن هەستی کوردانەی ئێمە هەراسان

دەکەن، تەنانەت لەبەرچاوپێکەوتنی گۆرانیبێژی عەرەب و (هونەرمەند) ی عەرەب و شاعیرەکانیان و چی و چی تریان ماوەیەك نەماوە بۆ هونەرمەندان و شاعیرانی کورد.
جاران لەدوای دەنگوباس و هەواڵەکانی تەلەفزیۆنەکان وێنەیەکی تۆمارکراوی سلێمانی یان قەڵاومنارە یان دهۆکی ڕەنگین و زاخۆی دەلال نمایش دەکرا بەڵام ئێستا لە (سایەی عێراقی هیواو ئاشتی) و (بەردەوامیی سیاسەتی عەرەباندندا) بۆتە نمایشی بەسرەو موسڵ و بەغداد، کار وابڕوات چاوەڕوانی (عۆجەو تکریت) یش بن.
لەلایەکی تریشەوە ڕاگەیاندنی کوردیی لەبەرامبەر کێشە نێوخۆییەکاندا سەرباری جۆرە ترسێك هەست بەجۆرە شەرمنییەکیش دەکات، زۆرجار ڕاگەیاندن و ڕۆشنبیری کورد شەرمی لە وەکردووە کە هەڵوێستی خۆی و گۆشەنیگاکانی بەڕوونی و شەفافی ئاشکرا بکات، من سەرنجتان بۆئەوە ڕادەکێشم لەسەرەتای ساڵی 2001 لەکاتی تیرۆرکردنی کچە کوردێك لەلایەن باوکییەوە لەوڵاتی سوید (فادیمە شاهیندال) بەشێکی زۆر لە راگەیاندنە کوردییەکان تێکۆشان ئەم کوشتنە ناموسییە هۆیەکانی بۆ کولتورێکی مستەوردەو خوازراو و بێگانە بگەڕێننەوەو بیخەنە دەرەوەی بازنەی ترادیسیۆنی کۆمەڵایەتی کوردیی، ئەمەش لەو شەرمەوە سەرچاوەی گرتووە تا بیانییەکان هەست بەوە نەکەن کوشتنی ژن بەشێکە لەدابونەریتی کۆمەڵگەی کوردستان کە لەخۆیدا ئەمە کارێکی ناڕەوایەو فووکردنە بە کوشتن و لەناوبردنی فیزیکی ژناندا.
یان من زۆرجار دیقەتم داوە ڕۆژنامەنووسێك خۆی زۆر بچووك دەکاتەوە لەبەردەم بەرپرسێکی سیاسیدا و بەزمانێکی پڕ لەوشەی ئەدەبی و نەرم و شەرمەوە موخاتەبەی دەکات، کەدیسان ئەمەش نموونەیەکە لە شەرمنی و خۆ بچووك نیشاندانی کادری ئیعلامی کوردیی و یەکێکە لە ئەدگارە نێگەتیڤەکانی بواری ڕۆژنامەوانی و کاری ڕاگەیاندن.

دووەم: بەربەست

بەربەست بەتەنیا بەمانای بەربەستی سیاسی نییە کە دەسەڵاتی سیاسی دروستیدەکات، بەڵکو مەبەست لەهەر جۆرە بەربەستێکی کۆمەڵایەتی و ئابووریی و سیاسییە، هەروەك لەپێشەکییەوە تیشکم خستۆتە سەر، لایەنی -ئابوریی- بنەماو جومگەیەکی سەرەکی بەڕێوەبردنی کاری میدیایە، چونکە راگەیاندن هاوکات بەشێکە لەپرۆژەی بازرگانی (کە ئەم بازرگانییە لە وڵاتی ئێمە هێشتا گەشەی نەکردووە) .
ئەگەر ڕۆژنامەکان وەربگرن، یەکێك لە بەربەستەکانی بەردەمی پێشقەچوون و گەشەکردنی فاکتۆری ئابورییە، هەر لەبەرئەوەش ڕۆژنامەگەریی کوردیی لەئاستی حەزو ویستی جەماوەردا نەبووە ئەمە جگە لەوەی هەم هۆشیاریی و ڕۆشنبیریی خەڵك بەو شێوەیە نییە کە خوێنەری بەردەوامی ڕۆژنامە بێت.
فرۆشی ڕۆژنامەکەمان زۆر کەمەو وەك پێویست نییە، یان ئەو تیراژەی چاپی دەکەن بەشێکی زۆری لەزیاندایە کە لەخۆیدا ئەمە بەربەست و ڕێگرێکی سەرەکییە، لەولاشەوە سەرمایەداری کورد گەر لەشێوە کلاسیکییەکەشیدا بوونی هەبێت ئەوە زۆر لەوە کاڵفامتر بووە خاوەنی پرۆژەی میدیایی بێت، کەرتی تایبەت کە خەریکە گەشەدەکات و پرۆژە بازرگانییەکی خۆی گەشە پێدەدات نەك خاوەنی کەناڵی ڕاگەیاندن نین وەك راگەیاندنێکی سەربەخۆو تایبەت بەخۆیان، بەڵکو دژایەتی ڕۆژنامەنووس و کەناڵەکانی راگەیاندن دەکەن و ڕۆڵی چاودێریی میدیا بەدژایەتیکردن و زیان لێدان تێدەگەن، لەبەرئەوە کاڵفامی ئەوان وایکردووە راگەیاندنی سەربەخۆ بەردەوام لەقەیرانێکی کوشندەی ئابووریيدا بژی.

بەربەستی کۆمەڵایەتی زۆرەو من نامەوی شت دووبارە بکەمەوە، بۆ خۆتان دەیبینن رۆژنامەو میدیا بەگشتی لەکوردستان لەبەردەم چ ئاستەنگ و بەربەستێکی کۆمەڵایەتیدایە.

دەسەڵاتی سیاسیش لەمپەرو ئاستەنگ دروست دەکات لەبەردەم راگەیاندنی سەربەخۆو ناچاریان دەکەن کە سنوورو هێڵیسووری دەسەڵات نەبەزێنن، چونکە ئەمە ئاکامێکی خراپی لێدەکەوێتەوە، زۆرجار ئازارو نیگەرانی بۆ رۆژنامەنووسێك دروست دەکەن بە تۆمەتی ئەوەی نووسینەکانی بۆتە هۆی ئاڵۆزکانی رەوش و تێکدانی ئاسایشی نەتەوەیی.

زۆر جار لێکۆڵینەوەی ورد لەگەڵ رۆژنامەنووسێك دەکری، کارەکانی چ قازانجێك یان زیانێکی هەیەو تاچەند سومعەی دەسەڵاتی کوردیی بەرز دەکاتەوە هتد..

بەهەرحاڵ بەربەست و رێگریی بی مانا دروستدەکری بۆ رۆژنامەنووسان، گوشاری مادیی و دەروونی و رۆحی دەخرێتە سەریان تا لەبازنەی بەرژەوەندییەکانی حیزبەکان نەچنە دەری و تەسلیم ببن جا بەخۆشی بێت یان بەزۆر و ناچاریی.

کەچی لەولاوە پێشوازیی گەرم لەراگەیاندنە عەرەبییەکان دەکەن و زۆر سەرکردە هەن ئامادە نین هیچ لێدوانێك بۆ رۆژنامەنووسانی کورد بدەن، کەچی بەردەوام لەبەردەم میکی کەناڵە عەرەبییەکاندا ئامادەن و هیچ کێشەکیان نییە بۆ وەڵامدانەوەی پرسیارەکان کە زۆر پرسیاری ئیحراجی وەهایان تێدایە کە ئارەقی شەرمەزرایی بەکاکی بەرپرس دەکەن کە ئەگەر رۆژنامەنووسێکی کورد پرسیاری لەو جۆرە بکات مەگەر خودا بزانێت چۆن بەسەریدا دەشکێتەوە؟ لەیادمە سی ساڵ لەمەوبەر ستافێکی کەناڵێکی عەرەبی (وابزانم جەزیرە بوو) هاتن بۆ سلێمانی و هەرخوا دەزانی چییان بۆ کرا؟ خەریکبوو فەرشی سووریان بۆ رابخەن و باشترین میوانداریی و خزمەتکران و لەراقیترین هۆتێلەکانی ئەم شارە حەوانەوە و هەر شەوێك لەمیوانداریی و خوانی بەرپرسێکی حکومی و حیزبیدا رۆژیان دەکردەوە، کەچی ئەو نمەك حەرام و خوانە ناسانە کە گەرانەوە بۆ وڵاتەکەیان لەو راپۆرتەی لەسەر شاری سلێمانی ئامادەیان کردبوو، وێنەیەکی پۆخڵەوات و حاویەکەی بەر بەلەدییەکەیان نیشاندابن کە مێش و مەگەزی دنیا تێی ئالا بوو، لەگەڵ دیمەنی ئەو شوێنانەی دوور بوون لە خزمەتگوزاریی، ئەمەش بۆ ئەوەبوو لەنرخ و پلەوپایەی شارەکە کەمبکەنەوە کە بەشارێکی راقی و شارستانی و رۆشنبیریی ناسراوە.

کەچی راگەیاندنکاری کورد بەحەوت پرسگەو حەفتا رۆژ ناگاتە لای وەزیرێك، یان ئەگەر رەخنە لەکەموکورییەکان بگری و بەئاراستەی ریفۆرمکردندا بیخاتە پێش چاو دەبێتە دوژمنی حکومەتە ساواکەو بارانی غەزەب و نەفرەتی بەسەردا دەبارێت.

لەو بڕوایەدام سەرچڵییەکی زۆر گەورەیە کە رۆژنامەنووسانی کورد بتوانن بەسەربەخۆیی و دوور لە چوارچێوەکانی دەسەڵات کاربکەن و زاڵبن بەسەر کۆسپ و تەگەرەکاندا، سەر چڵییەك کە دیدالیۆس بەفڕین بەئاسماندا تا چەقی خۆر تۆماری کرد.

*سەرنووسەری رۆژنامەی نێوەند
Shamzini 79@hotmail. com